

Čtrnáct barev Vánoc menšin na jihu Moravy mapuje nová publikace MZM, cizinci obdivovali české cukroví

Brno, 28. 2. 2019

Čtrnáct barev Vánoc s podtitulem Jiný obraz svátků očima etnologa je název nové publikace autorky PhDr. Jany Polákové, Ph.D., kurátorky Etnografického ústavu Moravského zemského muzea (MZM). V Jihomoravském kraji žijí zástupci všech 14 národnostních menšin. Čtrnáct kapitol popisuje způsob trávení Vánoc a zimních svátků, jak o něm hovořilo téměř 80 respondentů, u každé skupiny jsou uvedeny přepisy dvou vybraných rozhovorů – s ženou a mužem – a vše je doplněno fotografiemi. „Výběr zveřejněných rozhovorů byl opravdu složitý – každý měl specifický, něčím zajímavý osobní příběh. Proto jsem úryvky z ostatních rozhovorů použila v odborných kapitolách,“ přiblížila autorka.

„Součástí života je cyklus výročních a rodinných svátků. Na jejich podobu a akceptování má zásadní vliv kulturní prostředí, v jakém člověk vyrůstá a pohybuje se v současnosti. Pro českou společnost představují Vánoce jednu z nejrozšířenějších tradic. Publikace si klade za cíl představit na vzorku vyprávění obyčejných lidí, jaké varianty a podoby má jeden z nejmasovějších svátků, jakými prošel změnami od konce druhé světové války a jaké kulturní vzorce ho ovlivňují,“ uvedla Poláková.

Téma publikace autorku napadlo již v roce 2015 při spolupráci na výstavě Ježíšek nebo Santa Klaus. „Mnohé kontakty jsem měla z dřívější doby, oslovila jsem národnostní spolky a organizace, kterých je v Brně velké množství. U některých skupin dobře fungovala tzv. metoda sněhové koule, tedy získání kontaktů na další rozhovory od respondentů,“ popsala Poláková.

Občas narazila na jazykovou bariéru. „Ne, že bychom si nerozuměli, ale bylo poznat, kdo z respondentů se učil češtinu od malička, a kdo se s ní setkal jako dospělý. Rozhovory byly proto podle jazykových schopností, ale i osobních zážitků, různě dlouhé – od tři čtvrtě hodiny do dvou. „Musela jsem znát alespoň stručně informace o způsobu oslav u každé skupiny, nejen národnostní, ale třeba i náboženské. Setkala jsem se například nejprve s uzavřeností ruské menšiny. Když jsem ale výpovědi získala, byly velmi upřímné a rozsáhlé,“ vzpomněla Poláková.

Během výzkumu nepotkala nikoho, kdo by český způsob oslav Vánoc zcela ignoroval. „Výhrady byly spíše obecného charakteru vůči komercializaci, malé provázanosti s duchovním podtextem. Na druhou stranu se respondentům líbila právě skutečnost, že Vánoce u nás slaví i lidé nevěřící, což v mnohých zemích nefunguje. Nejvíce jsem si zapamatovala srbské respondenty, kteří i na zdejším území ctí tradici výzdoby domova dubovou větví, a také zachovává postavu takzvaného polaznika. Je to osoba, která na den Božího narození přichází do domu, zvěstuje příchod Krista a zároveň do domu prostřednictvím své postavy přináší zdraví, prosperitu a bohatství. Jednoznačnou oblíbenost mělo naše cukroví. Až při rozhovorech jsem si uvědomila, že jde o skutečné specifikum. Muži i ženy obdivovali české hospodyně, které jsou schopné napéct velké množství druhů drobného, krásného a dobrého cukroví,“ dodala etnoložka MZM, jejíž hlavní odborná činnost je zaměřena na zvykosloví.

Pozn. V případě zájmu o rozhovor rádi zprostředkujeme kontakt na autorku.

